

บทบาทของพระสงฆ์ในการผลักดันให้มีการบัญญัติพระพุทธศาสนาเป็น
ศาสนาประจำชาติ พ.ศ. 2537 – พ.ศ. 2550

พระสมพงษ์ พูลสุข

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2553

600249598

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ

245432

บทบาทของพระสงฆ์ในการผลักดันให้มีการบัญญัติพระพุทธศาสนาเป็น
ศาสนาประจำชาติ พ.ศ. 2537 - พ.ศ. 2550

พระสมพงษ์ พุดสุข

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2553

**The Role of Buddhist Monks in Pushing to Have Buddhism Established as
the National Religion from 1994-2007**

Phra Somphong Poolsuk

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Political Science in Politics and Government

School of Political Science

Sukhothai Thammathirat Open University

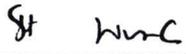
2010

หัวข้อวิทยานิพนธ์ บทบาทของพระสงฆ์ในการผลักดันให้มีการบัญญัติพระพุทธศาสนาเป็น
ศาสนาประจำชาติ พ.ศ. 2537 – พ.ศ. 2550
ชื่อและนามสกุล พระสมพงษ์ พูลสุข
แขนงวิชา การเมืองการปกครอง
สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวิน
2. รองศาสตราจารย์ฐปนรรต พรหมอินทร์

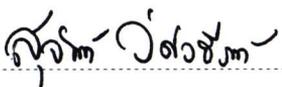
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ได้ให้ความเห็นชอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.จุมพล หนิมพานิช)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวิน)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ฐปนรรต พรหมอินทร์)

คณะกรรมการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์
ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชา
การเมืองการปกครอง สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินต์ วิศวธีรานนท์)

วันที่ 7 เดือน เมษายน พ.ศ. 2554

ชื่อวิทยานิพนธ์ บทบาทของพระสงฆ์ในการผลักดันให้มีการบัญญัติพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ
พ.ศ. 2537 – พ.ศ. 2550

ผู้วิจัย พระสมพงษ์ พูลสุข ปริญา รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์วิวัฒน์ เขียมไพรวรรณ (2) รองศาสตราจารย์ฐปนรรต พรหมอินทร์

ปีการศึกษา 2553

บทคัดย่อ

245432

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1. ความเป็นมา สาเหตุ วัตถุประสงค์ ของขบวนการเคลื่อนไหวของกลุ่มพระสงฆ์ในการผลักดันให้มีการบัญญัติพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2. พฤติกรรมของกลุ่มพระสงฆ์ในการผลักดันให้มีการบัญญัติพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 3. ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเคลื่อนไหวผลักดันให้มีการบัญญัติพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ จากการศึกษาเอกสาร และแบบสัมภาษณ์ โดยกลุ่มตัวอย่างได้แก่ พระสงฆ์ชั้นปกครอง พระสงฆ์แกนนำ และพระสงฆ์ที่เข้าร่วมชุมนุมเคลื่อนไหวเรียกร้อง จำนวน 14 รูป เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ความเป็นมาของการชุมนุมเคลื่อนไหวของพระสงฆ์ในการผลักดันให้มีการบัญญัติพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย คือ ความต่อเนื่องของแนวคิดที่ต้องการให้พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ และสภาวะการณ์ที่เหมาะสมของสังคมการเมืองในขณะนั้น สาเหตุของการเคลื่อนไหวเกิดจากความต้องการของกลุ่มพระสงฆ์ที่จะพัฒนาพระพุทธศาสนาในเรื่องของการเผยแผ่ให้มีประสิทธิภาพกว้างขวางยิ่งขึ้น และความต้องการที่จะให้ภาครัฐให้ความสำคัญ ดูแล สนับสนุนพระพุทธศาสนาและสถาบันสงฆ์ให้มีความมั่นคง และวัตถุประสงค์ของการชุมนุมเคลื่อนไหว คือ ความต้องการที่จะให้พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติโดยนิตินัยและเป็นห่วงภัยคุกคามจากนอศาสนา 2. พฤติกรรมของกลุ่มพระสงฆ์ในการผลักดันให้มีการบัญญัติพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ คือ พระสงฆ์ชั้นปกครองและพระสงฆ์แกนนำมีความคิดเห็นว่าเป็นหน้าที่ของพระสงฆ์ที่ต้องปกป้องพระพุทธศาสนาและไม่เป็นการผิดในด้านวินัยสงฆ์ที่พระสงฆ์ออกมาชุมนุมเคลื่อนไหว โดยยกประเด็นข้อดีของการบัญญัติพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติเผยแผ่ผ่านขบวนการสื่อสาร ได้แก่ การบรรยายธรรมะ สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออินเทอร์เน็ต และชักชวนให้พระสงฆ์ได้บังคับบัญชาและฆราวาสลูกศิษย์ออกมาชุมนุมเคลื่อนไหว กลุ่มพระสงฆ์ที่เข้าร่วมชุมนุมมีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมทางการเมืองร่วมกัน เช่น เดินขบวนเรียกร้องที่หน้าทำเนียบรัฐบาล อดอาหารกดดันต่อฝ่ายการเมือง 3. ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเคลื่อนไหวของกลุ่มพระสงฆ์ คือ ประชาชนส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับการกระทำของกลุ่มพระสงฆ์ที่ออกมาชุมนุมเคลื่อนไหว เพราะพระสงฆ์ไม่ควรเข้ามายุ่งเกี่ยวกับการเมือง ในกลุ่มประชาชนที่มึ่ความคิดเห็นว่าเป็นการถูกต้องแล้วที่พระสงฆ์ออกมาเคลื่อนไหว เพื่อที่พระพุทธศาสนามีความมั่นคงในด้านกฎหมายของประเทศ เพราะพระพุทธศาสนาสามารถช่วยพัฒนาสังคมไทยให้มีความสงบสุขได้

คำสำคัญ บทบาท พระสงฆ์ พระพุทธศาสนา

Thesis title: The Role of Buddhist Monks in Pushing to Have Buddhism Established as the National Religion from 1994-2007

Researcher: Phra Somphong Poolsuk; **Degree:** Master of Political Science (Politics and Government); **Thesis advisors:** (1) Vivat Iampriwan, Associate Professor; (2) Thapanat Prom-in, Associate Professor; **Academic year:** 2010

Abstract

245432

The objectives of this research were to study: 1. the background, reasons and objectives of the movement to push to amend the constitution to instate Buddhism as the national religion; 2. the behavior of Buddhist monks in this movement; and 3. the impact of the movement.

This was qualitative research based on documents and interviews with a sample of 14 monks involved in the movement, including hierarchs and leaders of the movement. Data were collected using an interview form and analyzed descriptively.

The results showed that 1. the movement to have Buddhism instated as the national religion grew from the idea of having Buddhism as the national religion and the suitability of the political situation at the time. The reasons for the movement were that a group of monks wanted to develop greater efficiency in spreading Buddhism and wanted the government to provide more support for Buddhism and the Buddhist clergy. The objectives of the movement were to officially make Buddhism the national religion by law and to protect Buddhism against threats. 2. The administrative level monks and the leaders of the movement felt that it was the duty of monks to protect the religion and that it was not against their rules to join in this kind of political movement. The communication process they used to promote their cause consisted of sermons, print media, Internet and personal communication to encourage other monks and lay people to join the movement. They joined in political activities such as demonstrations in front of Government House and hunger strikes to pressure the government. 3. The major impact of the movement was that the majority of the public did not approve of the monks' behavior because they felt that monks should not be involved in political matters. Some members of the public approved of the movement because they agreed that Buddhism should be supported by national law in order to help promote peace in society.

Keywords: role, Buddhist monks, Buddhism

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้คงเสร็จสมบูรณ์ไม่ได้ ถ้าไม่ได้รับความช่วยเหลือตรวจทานแก้ไขและคำแนะนำจาก รองศาสตราจารย์วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวัน และ รองศาสตราจารย์ฐปนรรต พรหมอินทร์ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.จุมพล หนีมพานิช ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ และให้ข้อคิดเห็นต่าง ๆ ในการศึกษาวิจัยด้วยดีตลอดมา จึงทำให้วิทยานิพนธ์นี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอถวายความเคารพพระเดชพระคุณ พระธรรมปิฎกวิเวก พระเทพวิสุทธกวี พระราชวรนายก พระมหา ดร.โซวี ทสฺสนีโย และพระอาจารย์ทุกรูป ในความเมตตา กรุณาอย่างเป็นที่สุด ที่ท่านสละเวลาอันมีค่าของท่านเพื่อให้โอกาสผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ พระมหา ดร.สำราญ ญาณวฑฺฒโธ (จรรยเจริญ) ขอขอบคุณ ดร.ธำรงค์ เมฆโหรา คุณป๋องปรากกร สุนนุช ที่ให้ความอนุเคราะห์อย่างยิ่งในการพิจารณาเครื่องมือในการวิจัย

ขอขอบคุณ คุณจากรุวรรณ คนุพลพัฒนา ครูชฎิกาญจน์ รุ่งเรือง ที่ช่วยเหลือทุนในการศึกษาวิจัย และขอขอบคุณ นายกิตติ เป้าเปี่ยมทรัพย์ ร.ท.หญิงกาญจนา วัฒนคำแสง ครูสะอาดศรี เจริญชัย คุณพินนรา เปรมเจริญ คุณสมสุข เขตแวงควง คุณพรสุดา มีสุข ที่ช่วยเหลืองานในด้านวิชาการต่าง ๆ ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่บัณฑิตศึกษารัฐศาสตร์ มสธ. ที่ช่วยประสานงานวิจัยกับอาจารย์ที่ปรึกษา ขอขอบคุณนักศึกษาเพื่อนร่วมรุ่น ที่ให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ

คุณค่าและประโยชน์จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเพื่อระลึกถึงพระคุณของ ปู่ย่า ตายาย บิดา มารดา ครู อาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณที่อบรมให้ความรู้แก่ผู้วิจัยมาเป็นลำดับ

สมพงษ์ พูลสุข

เมษายน 2553

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย	7
ขอบเขตของการวิจัย	7
นิยามคำศัพท์เฉพาะ	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	9
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	10
แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	10
แนวคิดหลักการปกครองในพระพุทธศาสนา	10
ทฤษฎีกลุ่ม	14
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	17
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	19
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	19
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	21
การเก็บรวบรวมข้อมูล	21
การวิเคราะห์ข้อมูล	22

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยเอกสาร	23
วัตถุประสงค์ข้อที่ 1. ความเป็นมา สาเหตุ วัตถุประสงค์ ของขบวนการเคลื่อนไหว ของพระสงฆ์ในการผลักดันให้มีการบัญญัติพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ ไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย	23
จุดเริ่มต้นของความต้องการให้บัญญัติพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำ ชาติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2537	24
ครั้งที่ 2 การเสนอให้บัญญัติคำว่า “พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ” ไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540	30
ครั้งที่ 3 การเรียกร้องของกลุ่มพระสงฆ์เพื่อให้รัฐจัดตั้ง “กระทรวง พระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมไทย” เมื่อ พ.ศ. 2545	35
ครั้งที่ 4 การชุมนุมเคลื่อนไหวเรียกร้องของกลุ่มพระสงฆ์เพื่อให้บัญญัติ พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย พ.ศ. 2550	45
วัตถุประสงค์ข้อที่ 2. พฤติกรรมของกลุ่มพระสงฆ์ในการเคลื่อนไหวผลักดันให้มีการ บัญญัติพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไว้ในรัฐธรรมนูญฯ	57
พฤติกรรมและรูปแบบขบวนการเคลื่อนไหวของกลุ่มพระสงฆ์ในการ ชุมนุมเคลื่อนไหวเรียกร้องให้บัญญัติพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ ไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย	57
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์	61
วัตถุประสงค์ข้อที่ 3. ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเคลื่อนไหวผลักดันให้มีการบัญญัติ พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย	74
ประชาชนไทยในสังคมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการกระทำของกลุ่มพระสงฆ์ที่ ออกมาชุมนุมเคลื่อนไหวฯ โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม	74
ประชาชนไทยที่นับถือศาสนาอื่น ๆ มองว่าเป็นการไม่สมควรที่กลุ่มพระสงฆ์ ออกมาเคลื่อนไหวผลักดันให้มีการบัญญัติศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ	78
ผลที่กลุ่มพระสงฆ์ได้จากรัฐในการเคลื่อนไหวในการเรียกร้องฯ	80

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	85
สรุปการวิจัย	85
อภิปรายผล	93
ข้อเสนอแนะ	100
บรรณานุกรม	101
ภาคผนวก	109
ก แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	110
ข ภาพการชุมนุมเคลื่อนไหวเรียกร้องๆ ของกลุ่มพระสงฆ์	113
คำสั่งศูนย์พิทักษ์ฯ เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์พิทักษ์ฯ	117
แถลงการณ์ศูนย์พิทักษ์พระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย	120
รายชื่อ ส.ส.ร. ที่คัดค้าน และสนับสนุน บรรจุศาสนาพุทธ พ.ศ. 2550	121
ประวัติผู้วิจัย	125

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 4.1	59
พฤติกรรมรูปแบบและกระบวนการที่พระสงฆ์ชั้นปกครองและพระสงฆ์แกนนำ ชักชวนพระสงฆ์ให้ออกมาร่วมชุมนุมเรียกร้องให้มีบัญญัติพระพุทธศาสนาเป็น ศาสนาแห่งชาติไว้ในรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. 2550	59
ภาพที่ 4.2	61
แผนภูมิพฤติกรรมกรรมการรวมกลุ่มของพระสงฆ์ในการผลักดันให้มีการบัญญัติ พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไว้ในรัฐธรรมนูญฯ	61
ภาพที่ 4.3	84
แผนภูมิโครงสร้างสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ พ.ศ. 2545	84
ภาพ ก	114
ขบวนการรวมชาติของกลุ่มพระสงฆ์ในการเรียกร้องพระพุทธศาสนาเป็นศาสนา ประจำชาติ ระหว่างวันที่ 16-19 เมษายน พ.ศ. 2550	114
ภาพ ข	114
กลุ่มพระสงฆ์ที่เข้าร่วมชุมนุมเรียกร้องพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ ในเดือน เมษายน พ.ศ. 2550	114
ภาพ ค	115
ตำรวจกำลังเจรจากับแกนนำพระสงฆ์	115
ภาพ ง	115
กลุ่มพระสงฆ์ที่ร่วมอดอาหารตั้งแต่วันที่ 4 มิถุนายน พ.ศ. 2550	115
ภาพ จ	115
กลุ่มพระสงฆ์ร่วมกันคว่ำบาตรประท้วง ส.ส.ร ที่ไม่บรรจุพระพุทธศาสนา วันที่ 29 มิถุนายน พ.ศ. 2550	115
ภาพ ฉ	116
ขรวาาสที่เข้าร่วมชุมนุมกับกลุ่มพระสงฆ์ที่หน้ารัฐสภา เมษายน พ.ศ. 2550	116